

Το διακύβευμα της Διάσκεψης της Κοπεγχάγης

Δεκέμβριος 2009

Στο Υπουργείο Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής θεωρούμε αυτή την Διάσκεψη ως μια από τις πιο σημαντικές στιγμές για τον πλανήτη μας. Για τον λόγο αυτό, θεωρούμε ως χρέος μας, να σας ενημερώσουμε σύντομα και με απλά λόγια, για αυτή την συνάντηση που θα γίνει σε λίγες ημέρες (7-18 Δεκ. 2009) στην Κοπεγχάγη.

Η Διάσκεψη αυτή, που σε σχετικά έντυπα ή ιστοσελίδες αναφέρεται και ως COP15, πραγματοποιείται σε επίπεδο Ηνωμένων Εθνών. Το COP15 (σημαίνει Conference of the Parties - COP) αναφέρεται στην Σύνοδο των Συμβαλλομένων Μερών που είναι το ανώτατο όργανο της Σύμβασης - Πλαισίου του ΟΗΕ για την Κλιματική Αλλαγή (United Nations Convention for Climate Change - UNFCCC) η οποία υιοθετήθηκε το 1992.

Φέτος στην Κοπεγχάγη θα διεξαχθεί η 15η Σύνοδος των Μερών της Σύμβασης, πέρυσι το 2008 στο Πόζναν της Πολωνίας, είχαμε την COP14 και πιο πριν το 2007 στο Μπαλί της Ινδονησίας την συνάντηση COP13. Παράλληλα πραγματοποιείται και η CMP5 δηλαδή η 5^η Συνάντηση των Μερών του πρωτοκόλλου του Κυότο.

Στην συνάντηση της Κοπεγχάγης θα παρευρεθούν εκπρόσωποι από 192 χώρες, μεγάλος αριθμός αρχηγών κρατών, πολιτικών, οικονομικών και κοινωνικών φορέων, επιστημόνων, δημοσιογράφων όλων των μέσων ενώ αναμένονται και πολλές μη κυβερνητικές οργανώσεις.

Ο στόχος όλων αυτών είναι να επιτευχθεί μια παγκόσμια συμφωνία για την κλιματική αλλαγή που θα διαδεχθεί το Πρωτόκολλο του Κιότο όταν αυτό λήξει το 2012. Μια συμφωνία μεταξύ των συμβαλλομένων μερών δηλαδή των διαφόρων κρατών που θα δεσμεύει τους υπογράφοντες με συγκεκριμένους στόχους και μέτρα μείωσης των εκπομπών και αντιμετώπισης της κλιματικής αλλαγής.

Η συμφωνία αυτή πρέπει να συναφθεί όσο το δυνατόν πιο σύντομα ώστε να υπάρξει χρόνος για τις απαραίτητες επικυρώσεις από τα κράτη και να μην υπάρχει κενό μεταξύ των παλαιών και νέων δεσμεύσεων (μετά το 2012).

Οι πλέον τεκμηριωμένες επιστημονικές μελέτες έχουν καταλήξει ότι, για να αποφευχθεί η καταστροφική αλλαγή του κλίματος, οι παγκόσμιες εκπομπές αερίων του θερμοκηπίου πρέπει να κορυφωθούν έως το 2020 και στη συνέχεια να μειωθούν κατά 85-90% έως το 2050.

Για να γίνει δυνατή η εφαρμογή μιας συμφωνίας τέτοιου είδους απαιτείται μεγάλη προσπάθεια που να στηρίζεται σε φιλόδοξες παγκόσμιες δεσμεύσεις και στόχους, ενώ θα απαιτηθούν αλλαγές στον τρόπο ζωής και συμπεριφοράς όλων μας. Παράλληλα πρέπει να εξασφαλισθεί οικονομική και τεχνολογική βοήθεια προς τις πιο φτωχές και λιγότερο αναπτυγμένες χώρες του κόσμου.

Οι χώρες αυτές θα κληθούν να αντιμετωπίσουν ένα τεράστιο και δυσβάστακτο για αυτές κόστος προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή. Μικρές νησιωτικές χώρες, όπως αυτές του Ειρηνικού ωκεανού, μπορεί να εξαφανιστούν από την πιθανή άνοδο της στάθμης της θάλασσας.

Να σημειωθεί ότι αυτές οι φτωχές χώρες δεν έχουν καμία συμμετοχή στις παγκόσμιες εκπομπές, αλλά και καμία οικονομική και τεχνική δυνατότητα να αντιδράσουν, άρα είναι ηθική υποχρέωση των πιο ανεπτυγμένων και πλούσιων κρατών, που έχουν και την ευθύνη του μεγαλύτερου μέρους των εκπομπών αερίων θερμοκηπίου, να συνεισφέρουν τόσο οικονομικά όσο και τεχνικά στην αντιμετώπιση των επιπτώσεων της κλιματικής αλλαγής στα κράτη αυτά.

Η επίτευξη συμφωνίας στην Κοπεγχάγη δεν είναι ούτε απλή ούτε εύκολη υπόθεση. Πρόκειται για οικονομικά και τεχνικά περίπλοκες διαπραγματεύσεις στις οποίες διακυβεύονται μεγάλα συμφέροντα. Υπάρχουν μεγάλες και ισχυρές χώρες, οι οποίες θεωρούνται ακόμη αναπτυσσόμενες, όπως π.χ. η Κίνα και η Ινδία, οι οποίες έχουν πλέον σημαντικές εκπομπές αερίων θερμοκηπίου και οι οποίες ζητούν να γίνει η αξιολόγηση και δέσμευση των κρατών βάσει των κατά κεφαλή εκπομπών, οι οποίες βέβαια σε αυτές τις χώρες είναι πολύ χαμηλές, σε σχέση με τις ανεπτυγμένες, λόγω του πολύ μεγάλου πληθυσμού των. Από τις αναπτυσσόμενες χώρες, η στάση των Ην. Πολιτειών η οποία μέχρι στιγμής δεν έχει δεσμευθεί, και από τις αναπτυσσόμενες, η στάση της Κίνας θα διαδραματίσει σημαντικό ρόλο στην εξέλιξη των συζητήσεων και διαπραγματεύσεων. Κατά την διάρκεια του 2009, υπήρξε σειρά διαπραγματεύσεων σε επίπεδο Ην. Εθνών, για να προσδιορισθούν οι δεσμεύσεις και διαδικασίες, αλλά δυστυχώς μέχρι στιγμής υπάρχουν ακόμη μεγάλες διαφορές.

Οι επιμέρους στόχοι για τον μετριασμό των εκπομπών και την προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή, το ύψος, οι πόροι αλλά και τα μέσα της αναγκαίας χρηματοδότησης, τα κριτήρια σύγκρισης των προσπαθειών μείωσης των εκπομπών, οι οικονομικοί τομείς που θα συμπεριληφθούν, οι τρόποι υπολογισμού και παρακολούθησης των εφαρμογών, είναι μόνο μερικές από τις διαφορές μεταξύ των διαφόρων κρατών.

Η Ελλάδα και οι υπόλοιπες χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης προσπαθούν με όλες τους τις δυνάμεις για την επίτευξη της δεσμευτικής συμφωνίας. Σε περίπτωση όμως που δεν ολοκληρωθεί μια τέτοια συμφωνία στην Κοπεγχάγη, θα γίνει προσπάθεια ώστε να μην χαθεί όλη αυτή η δυναμική που έχει δημιουργηθεί, και να υπάρξει τουλάχιστον μια πολιτική συμφωνία για συνέχιση των διαπραγματεύσεων, ώστε σε συγκεκριμένο και σύντομο χρονικό διάστημα να επιτευχθεί νομικά δεσμευτική συμφωνία.

Το κυριότερο εμπόδιο που υπάρχει αυτή τη στιγμή για την σύναψη της συμφωνίας όμως δεν είναι τεχνικό και οικονομικό, είναι πολιτικό.

Ελπίζουμε να υπάρξει η απαραίτητη πολιτική βούληση για να λυθούν όλες οι διαφορές και να αρθούν οι επιφυλάξεις, ώστε να γίνει δυνατή σε λίγες ημέρες στην Κοπεγχάγη, μια παγκόσμια, συνεκτική, φιλόδοξη και δεσμευτική συμφωνία για την σωτηρία του πλανήτη.

Οι ευρωπαϊκοί στόχοι και θέσεις στην πορεία προς την Κοπεγχάγη

Η Ευρωπαϊκή Ένωση (Ε.Ε.) συνειδητοποίησε τα τελευταία χρόνια πως πρέπει να μειώσει τις εκπομπές αερίων θερμοκηπίου της, και έλαβε μέτρα σε όλους τους τομείς της οικονομίας.

Έτσι το 2005, σε σχέση με το έτος βάσης 1990, οι εκπομπές αερίων θερμοκηπίου στην Ε.Ε. μειώθηκαν κατά περίπου 6,5%. Αντίστοιχα, το 2005 η συμμετοχή των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας (ΑΠΕ) στη συνολική παραγωγή ενέργειας στην Ε.Ε. αντιστοιχούσε στο 8,5% (αντίστοιχο ποσοστό για το 2005 στην Ελλάδα : 6,9 %).

Παράλληλα όμως, διαπίστωσε ότι η μείωση των εκπομπών της δεν γίνεται με τον ρυθμό που απαιτείται για την αποτελεσματική αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής, ενώ η εξάρτηση από τις εισαγωγές πετρελαίου συνεχίζεται και διογκώνεται.

Για τους λόγους αυτούς, η Ε.Ε. αποφάσισε να θέσει στόχους μέσω της δέσμης «κλίμα-ενέργεια» (Climate-energy package).

Η απόφαση της Ε.Ε. να θέσει ακριβείς, δεσμευτικούς στόχους, μέσω της νομοθετικής δέσμης «κλίμα-ενέργεια», αποτέλεσε σύμβολο της αποφασιστικότητας της Ευρώπης και απέδειξε ότι είναι έτοιμη να ηγηθεί παγκοσμίως, όσον αφορά :

- την καταπολέμηση της κλιματικής αλλαγής,
- την αντιμετώπιση της πρόκλησης για ασφαλή, αειφόρο και ανταγωνιστική ενέργεια, και
- την μετατροπή της ευρωπαϊκής οικονομίας σε πρότυπο αειφόρου ανάπτυξης

Η απόφαση αυτή έχει οικονομικές επιπτώσεις αλλά σηματοδότησε μία ιστορική καμπή στην πολιτική της Ε.Ε. επειδή η ίδια η ευρωπαϊκή οικονομία βασίζεται στην εξεύρεση μιας λύσης που θα οδηγήσει στην αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής, στην ενεργειακή απεξάρτηση και στην αειφόρο ανάπτυξη.

Οι γενικοί στόχοι της Ε.Ε. είναι :

- Μείωση 20% των εκπομπών θερμοκηπιακών αερίων μέχρι το 2020, συγκριτικά με τα επίπεδα εκπομπών του 1990. Η μείωση ενδέχεται να αυξηθεί στο 30% εφόσον επιτευχθεί διεθνής συμφωνία με ανάλογες δεσμεύσεις και από τις άλλες αναπτυσσόμενες χώρες
- Μείωση κατά 20% της κατανάλωσης μέσω προγραμμάτων εξοικονόμησης ενέργειας και βελτίωσης της ενεργειακής αποδοτικότητας
- Το 20% της καταναλισκόμενης ενέργειας μέχρι το 2020, συγκριτικά με τα επίπεδα εκπομπών του 2005, χρειάζεται να προέρχεται από ανανεώσιμες πηγές ενέργειας όπως π.χ. η αιολική, η ηλιακή, η υδροηλεκτρική και η χρήση βιομάζας
- Τέλος, τα καύσιμα των μεταφορών πρέπει να περιλαμβάνουν βιοκαύσιμα σε ποσοστό 10%.

Τι έχει επιτευχθεί έως σήμερα :

Το 2005, σε σχέση με το έτος βάσης 1990, οι εκπομπές αερίων θερμοκηπίου στην ΕΕ μειώθηκαν κατά περίπου (-6.5%) και ο στόχος για το 2020 είναι μείωση (-14%) συγκριτικά με το 2005 που αναλύεται σε υποχρέωση μειώσεων : -21 % για τις εκπομπές που ανήκουν στο Σύστημα Εμπορίας Δικαιωμάτων Εκπομπών (ΣΕΔΕ – Emission Trading System - ETS), και -10% για τις εκπομπές που δεν ανήκουν στο ΣΕΔΕ (εκτός ETS).

Το 2005 η συμμετοχή των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας (ΑΠΕ – Renewable energy sources - RES) στη συνολική παραγωγή ενέργειας στην Ευρωπαϊκή Ένωση (Ε.Ε.) αντιστοιχεί στο 8,5% (αντίστοιχο ποσοστό για το 2005 στην Ελλάδα : 6,9 %).

Η κοινοτική νομοθετική δέσμη «κλίμα-ενέργεια» αναμένεται να ωθήσει την καινοτομία, η οποία με την σειρά της μπορεί να επιφέρει ανάπτυξη και θέσεις εργασίας, να αποδώσει κέρδη και περαιτέρω μειώσεις εκπομπών.

Η δέσμη αυτή καλύπτεται από το παρακάτω νομοθετικό πλαίσιο :

- Οδηγία 2009/29/ΕΚ, Αναθεώρηση (βελτίωση και επέκταση) του ευρωπαϊκού Συστήματος Εμπορίας Δικαιωμάτων Εκπομπών (ΣΕΔΕ) αερίων θερμοκηπίου (ETS revision) για την μετά το 2012 περίοδο,
- Κανονισμός 406/2009/ΕΚ, Μείωση εκπομπών μέχρι το 2020 με εθνικούς στόχους μείωσης εκπομπών αερίων θερμοκηπίου για τις δραστηριότητες εκτός Συστήματος Εμπορίας Δικαιωμάτων Εκπομπών (εκτός ETS – non ETS) διαφοροποιημένους κατά Κ-Μ ανάλογα με τις δυνατότητες και τον βαθμό ανάπτυξης τους (effort sharing – επιμερισμός προσπάθειών),
- Οδηγία 2009/28/ΕΚ, Ανάπτυξη ανανεώσιμων πηγών ενέργειας (ΑΠΕ) έως το 2020 με εθνικούς στόχους διαφοροποιημένους κατά Κ-Μ ανάλογα με τις δυνατότητες και την μέχρι σήμερα πορεία τους, και
- Οδηγία 2009/31/ΕΚ, Ανάπτυξη εφαρμογών δέσμευσης και αποθήκευσης άνθρακα (Carbon capture & storage – CCS)

Συμπληρωματικά των ανωτέρω, επισημαίνονται επίσης και :

- Κανονισμός 443/2009/ΕΚ, Μειώσεις εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα (CO₂) από ελαφρά οδικά οχήματα, για την επίτευξη ορίου 130g CO₂/km έως το 2015.
- Οδηγία 2009/30/ΕΚ, Ποιότητα καυσίμων που υποχρεώνει τους προμηθευτές να μειώσουν τις εκπομπές αερίων θερμοκηπίου στην αλυσίδα παραγωγής καυσίμων κατά 6% έως το 2020.
- Οδηγία 2009/33/ΕΚ, Προώθηση καθαρών και ενεργειακά αποδοτικών οδικών οχημάτων, και η
- Οδηγία 2008/101/ΕΚ, Ενταξη αερομεταφορών στο σύστημα εμπορίας δικαιωμάτων εκπομπών.

Όσον αφορά την Διάσκεψη της Κοπεγχάγης, η Ε.Ε. παρουσίασε τις θέσεις της μέσω των υιοθετηθέντων Συμπερασμάτων Συμβουλίου Περιβάλλοντος (Λουξεμβούργο, 21 Οκτωβρίου 2009) με τίτλο "Οι θέσεις της Ε.Ε. για την διάσκεψη της Κοπεγχάγης". Οι θέσεις αυτές φυσικά μας δεσμεύουν και αποτελούν και τις αναλυτικές θέσεις της Ελλάδος. Υπό την προϋπόθεση ότι θα υπάρξει μια φιλόδοξη συμφωνία, η Ε.Ε. έχει δεσμευθεί να συμβάλει το (δίκαιο) μερίδιό της στο συνολικό ποσό, που θα χρειασθούν επιπλέον οι αναπτυσσόμενες χώρες μέχρι το 2020 και το οποίο εκτιμάται σε 22-50 δισ. ευρώ.

Η Ε.Ε. έχει επίσης δεσμευθεί να χρηματοδοτήσει μερίδιο της «ταχείας εκκίνησης» που απαιτείται για να βοηθήσει τις αναπτυσσόμενες χώρες ώστε να αυξήσουν τις ικανότητές τους για την καταπολέμηση της αλλαγής του κλίματος κατά την περίοδο 2010-2012. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή υπολογίζει πως αυτή η «ταχεία εκκίνηση» θα μπορούσε να απαιτήσει συνολικά περίπου 5-7 δισ. € ετησίως. Η συνεισφορά της Ε.Ε. κυμαίνεται από 10-30% του ποσού αυτού, δηλαδή από 0,5 – 2,1 δισ. € ετησίως για την περίοδο 2010-2012.

Σχετικά, μπορείτε να διαβάσετε στην Απόφαση του πρόσφατου Ευρωπαϊκού Συμβουλίου (Βρυξέλλες, 29-30 Οκτ. 2009) που αναφέρεται στις ανάγκες χρηματοδότησης.